

Exedræ Ecclesiasticæ Sive Concionvm Moralium ... t. ...

In Dominicas totius anni

Schrötter, Johann

Coloniæ Agrippinæ, 1688

XV. In Domin. I. Quadragesimæ. Ductus est Jesus in desertum à Spiritu, ut tentaretur à Diabolo. Matth. 4. Arg. Panoplia Spiritualis.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56320](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56320)

CONC. XV.

IN DOMINICA I. QUADRAG.

Ductus est Jesus in desertum à spiritu, ut tentaretur à diabolo. Matt. 4.

ARGUMENTUM.

Panoplia Spiritualis.

Ho Sathana quid agitas? quid moliris? quem tentas? Dominum tuum circumvenire vis in terris, à quo rudentibus inferni detractus es de cœlis? illum sollicitas ad casum, à quo præcipitatus es in abyssum? illum invitas ad tui cultum; cui vel invitus genua lunare cogeris? Quæ est hæc vesania tua? quæ mentis impotentia? Ah non hoc est, quod intendit Orcus, vel certe non sui causa eam tentationem passus est Dominus; sed multò amplius; ut ostenderet quod passurus esset in membris suis. Quemadmodum enim juxta præsentis Evangelii lectionem in Caput nostrum laqueos suos aptare non erubuit: ita nos membra illius iisdem circumvenire haud desistit. Ut Christum Dominum non uno ariete est aggressus, ita in membra ipsius millena depromit jacula. Jam e-

nim terret, jam palpat; jam ad præsumptionis promontoria ahidit, jam desperationis scyllas, ac Charybdes deducere, ac præcipitare admittitur; jam propalam, jam clanculum offucias meditatatur, & quem tentationibus, seu adversitatum procellis prosternere se posse diffidit; hunc felicitate supplantare contendit. Quum ergo hac ratione, & solertia nos laceßere dum vivimus haud desistat, videamus, quibus armis obyiam ire possimus.

Narratio, ac Partitio.

II. Brusonius recenset, quod Dario Regi Persarum infestis agminibus Tartaros petenti, ab ipsis missum esse per Internuntium Ranam, Murem, & Avem in una arundine, nullo alio adjecto legationis argumento. Hoc simbolo accepto, concordi senatorum suorum interpretatione, sensit Rex ipsos in Pisce, aquas & flumina; in Mure terras incolentem, suam regionem

Bruson. l. 5.
c. 10.

Salian. An-
nal. tom. 5. p.
65.

instate aërem sibi dedere, ac submittere. Verùm aliud multò idque è diametro oppositum replicuit Legatus, dicens: O Persa, Persa nisi Aves effe-
 Et subvoletis in cœlum, aut Mures subbeatiss terram, aut ranæ insiliatis inpaludes, non remeabitis unde venistis his sagittis transfixi. Nisi vel cum Ranis vos fluminibus, & Oceano immerferitis; vel cum gliribus sub humum absconderitis; vel cum volucibus in aëra sublevetis, actum est de vobis. Quod Barbari hi minati sunt Persis, id ipsum ego vobis Auditoribus meis enuntio; nisi in scutis vestris ranam aut piscem, murem, avemque habueritis; nisi vel pisces natando imitemini, vel cum muribus sub tellure commoremmini, vel cum volucibus remigeris per aëra, Tartarea, seu Tœnaria spicula ad fidem, spem Charitatem vestram expugnandam decreta, neutiquam illi evadetis.

§.I.

*Primum scutum ad elidenda res
 la contra fidem intentata.*

III. Explico Hieroglyphicum, & dico in antecessum, nisi in tentationibus fides pisces imitemini, seu præferatis, actum agitis. In quo autem,

Cum diabolo non disputandum

Ut alias ipsorum prærogativas præteream, ajo in Taciturnitate. Qui enim cum Sathana, de arcanis fidei disputaturus, in arenam descendit, ab eo indissolubilibus sophismatis in-

odatus discedit, Id ut liquidum evadat exemplo tragico planum faciam.

Paduæ in Athenæo, tunc Europæo, in orbe principe, inter alios insignes supremarum facultatum Auditores duo imprimis alijs palmam præcipiebant. Nemo illis acutiùs, nemo clarius disputavit, Nemo visus aut magis pius, aut minus vitiosus. Solo domicilio disjungebantur, cætera erant illis omnia communia, libri, sermones, mensæ. Dixisset quispiam in duplici vultu, tanquam in Jano quodam unam habitare animam; dixisset Paladem, & Orestem convenisse; dixisset Castorem; & Pollucem ex eodem ovo prodijisse. Verùm hanc Societatem, quam nulla diversitas valuit, mors atra haud multò post dissuit, ita tamen ut alter ejus amaritudinem memoriâ innocentia defuncti, & vitæ, ut rebatur, æterna gloria dignæ non modicè temperaverit. Credidit enim divinis amuletis mutam illius animam rectis lineis ex ore ad cœlum evolasse. At ô tremenda dei judicium! Quum superstes alter in bibliotheca solus consideret, divinisque literis perscrutandis operam daret, adficit (Barocio Episcopo Patavino Authore) inopinatus defunctus flammis undique, ceu è clibano prorumpentibus formidandus, Expalluit toto ad tam miserandum spectaculum corpore amicus alter; & timore nimio præcordia agitante, faucesque præcludente hæsit æromissus; quo ad remigrante spiritu

*Exemplum
 tragicum
 præsumptus*

*Barocius lib.
 2. de vita
 mor. enat.*

Spiritus, & desiderio jurandi amante in hæc verba prorupit: *Effare amicorum intime, quoniam ista facies, aut quæ causa tam dira patiendi? & quousque sese huius cruciatus extendent? Quis ex his eripiendi supplicii modus? quæ ratio? si elemosinis potes juvari, si precibus levari, si jejuniis liberari, si cutari peregrinationibus factis, indica, nullis pecuniis parcam; noctes, diesque pro te DEUM precabor, pane & aqua contentus vitam traham; ad limina Apostolorum, Roman; ad S. Jacobum, compostellam, ad Domini nostri sepulchrum, Jerosolytam, trans ipsa proficiscar Maria. Amavi te semper, amorem meum mors tua haud extinxit, nec terminus ullus positus est charitati.*

Hæc ubi fatus alto suspirio ignitus ingemiscens spiritus lamentabili voce reposuit: *Omitte elemosinas pro me fundere, preces tuas, ac jejunia tibi serua. Nihil efficies, si vel ad utramque Indiam pro me fueris peregrinatus. In eo statu sum, ut ea omnia nihil me amplius juvare valeant. A justo Judice Deo, ad atrocissimas inferorum pœnas præcipitatus sum, quorum tamen omnium atrocitatem tolerabilem judicarem, si post mille saltem annos ullus tormentorum terminus positus esset; si post miryades Olympiadum vel minimus spei radius illuceret; si post profusa ex oculis Maria lacrimarum, quippiam de culpæ maculis elutum foret. Verum heu, heu æternum est, quod patior, quamdiu DEUS ERIT DEUS,*

duratura sunt & tormenta mea, quæ verbis explicari, aut mente concipi satis nunquam possunt. Væ mihi nunc, & in perpetuum! Væ mihi, qui natus sum, & jam mori non possum! Mors hæc est sine morte, finis sine fine, vita sine vita, siquidem à Deo, & ab æterna vita sequestrata, ab Angelorum, & Beatorum omnium societate divisa; cum diabulo & angelis ejus concatenata, Ubi æternus dolor, æternum væ, æternus stridor dentium, & æternum pœnitere, æternus clamor nemine exaudiente; æterna desperatio nemine miserante. Heu mihi, Heu mihi?

Exhorruit toto corpore & animo ad tam inexpectatas, & tragicas voces, alter moræque Balthasaris agitante metu femora quatibat, ne tamen origo damnationis lateret, percontatus quænam causa illius extiterit, & ob quænam scelera ad ea tormenta justo Deo judicio deputatus esset; & num personato vivendi genere orbi illulisset? Cui illo: Nihil horum, sed unica præsumptio scientiæ meæ mihi clibanum avernalem succendit. Nam cum prope animam agerem, accessit sathanas Theologum ementitus; interrogavitque quid crederem de Divinitate? Respondi me credere, quod in fidei simbolo doceretur. Mox ille institit, quatenus ei articulos quosdam obscuriores enodarem. Parvi, & Apostolorum symbolum per symbolum S. Arhanasii sum interpre-

tatus. Haud enim clarius exponi posse arbitrabar. Sed ille non acquiescens ait: Non est ita, non enim Deus tamdiu Pater, quamdiu Deus fuit, sed prius Deus, & postea Pater extitit. Exclamavi, ait fulminatus, & protestatus sum hanc hæreticam simul, ac diabolicam esse doctrinam, Ad quæ Saratam, non clamoribus, sed argumentis est agendum; si ad veritatem quis velit pervenire. Quid ego hic sentiam, facile exponam, ad quæ si mihi respondetis solidè, magno me errore liberabis. Tum ille gryphis, ac sophismatibus suis ita in me scripturas sacras, ita rationes versutas, ita argumenta intricata contorsit, ut paulatim dubitare inciperem, ac demum in eum præcipitatus sum errorem, ut neque Filium amplius, neque Spiritum S. crederem esse Deum. Ita seductum mors oppressit, & divino stetit tribunali, ubi tanquam hæreticus æternæ damnationis sententiam à iustissimo Iudicè accepi. Permisit autem Numen hanc in me tentationem, ob meam, ut innui, arrogantissimam præsumptionem. Si quidem dum viverem nullius expallebam oppugnantis congressum, atque ita persuasus eram, ut vel cum ipso Cacodæmone possem, & auderem de sanctissima Triade disceptare; non secus ac cum homine quovis. Dixit, & ex oculis amici evanuit.

Videte quòd hunc infelicem sua deduxit præsumptio; videte quòd abiit fastuosa cum Orco disceptatio. Ecce qui cum Lucifero sedere in monte testamenti tanquam doctor doctorum voluit; ut ejusdem argutus, ac sophis-

matibus, tanquam rudentibus inferni detractus sit. Hoc nimirum est sapere, & non sapere ad sobrietatem; Hoc est immensum Divinitatis pelagus exigui ingenioli cymba tranare velle. Hoc est divina discutere, non credere velle. Eapropter non miror, hanc arrogantem tanti Oceani naufragio haustum, qui novi Aristotelem ignorantia Euripi, Plinium Vesuvii incititia absorptum, illum aqua, hunc igni periisse. Naturæ inquisitio sæpe ardua est, & sui avara; quantò amplius divina erit inscrutabilis; ac periculosa.

IV Quid itaque factu opus? Superstes alter amicus tum rei novitate; tum fidi Achatidis infortunio perculsus, ut in se primum reversus est, cum iis, qui sibi amicissimi fuerant, quod viderat, contulit; petiitque quidnam contra similes Sathanæ insultus optimum ducerent? Decretum in commune est, ut ad eam se quisque fidem referret, quam Catholica profiteretur Ecclesia. Paulò post & ipse in morbum, eumque lethalem incidit. Et ecce ad eum idem Veterator Theologus prioris disputationis successu animosior venit, sciscitatur de fide, quid credat? Respondit credere se, quæ sancta Romana Ecclesia credit. Rursus antiquus hostis, quid credit Mater Ecclesia percontatur? At ille, quod ego? sicque præsentibus aliis usque ad extremum Spiritum, veluti per circulum trahebat cacodæmonem, quoad animam redderet. Evolutus diebus paucis vultu eleganti, & nitido iisdem suis consultoribus optimis apparuit, gratias agendo, pro dato consilio; & sig-

*Divina er-
denda non
scrutanda*

nificando se apothecosi sanctorum donatum.

Ex quo liquet credenda esse divina, non discutienda; in simplicitate recurrendum ad fidem, quam sancta Romana profitetur Ecclesia, non cum diabolo disputandum. Incomprehensibilis enim Dei sapientia inter angustias humanæ rationis coarctari nequit; nec illius acumine, sed pietate fidei capitur. Ita enim oportuit, & ordo reparationis nostræ exigebat, ut imago Dei quæ per superbiam deformata est, in ipso sacramento redemptionis nostræ per humilitatem rationis reformaretur.

§ II.

Alterum scutum ad elidenda tela contra Spem.

V. Alterum Scutum ad retundenda tela, & imprimis contra Spei anchoram directa Murem præferat; hoc est summam sui diffidentiam, & fiduciam in Deo. Mus & sub terra moratur, & supra eandem; ita & nos per propriam diffidentiam infra terram, per fiduciam supra terram, sub cælo, vel potius in ipso cælo nos statuamus.

Si fortè nos Sathanas titillet vana gloria, præsumptione, aut ex aliis talentis; illico sub humo nos, & cineribus abscondamus, cogitemus ex nobismet ipsis nihil nos esse, nihil

posse, & nisi divina nox dextera succollet, illico in nihilum remigraturos, ipsumque per omnem malitiam blasphematos, ac negaturos esse. Reducamus in memoriam iudiciorum divinorum formidandos exitus, & quod *nemo sciat, utrum odio, an amore dignus sit.* Quam multa sub specie, & nomine virtutum latent vitia; quam pauca sunt opera sine macula; quam multis in rebus hallucinamur; quam multa peccata vel non agnoscimus, vel obliteramus; & ea ipsa, quæ scimus perpetrasse, quam frigidè expiamus.

VI. Vidit Anachoretarum Conditor D. Antonius quodam tempore mundum, usque & usque repletum lequeis, & prostratus exorabit Dominum; *Quis evadet Domine.* Audiit autem: *Humilis.* Qui de se nihil præsumit, nec quicquam sibi arrogat, sed totum quod habet DEo imputat, is evadet. Ubi superbi hæserunt, Gigantes, ibi humiles enodabuntur Davides. Araneus venenatissimus Orcus est, non tam in terra, quam in aere vanitatis laqueos suos adaptat. Quisquis auram popularem venatur, his retibus involvitur, & intricatur. Quisquis humilia sectatur, evadit, & Sathanam suomet gladio configit. Hæc sanctorum solidissimæ virtutis basis est, se semper minimi ducere, & infra se, quam sunt, sentire.

VII. Si verò, quod Orco frequentissimum, solennissimumque est ad pusillanimitatem, desperationemque, aut minimum diffidentiam sollicitet; tum imprimis ex humo oculos, animumque ad cælum obvertamus; & in summa Dei Bonitate,

Eccle. 9.2

Humilis evadit laqueos S. Hier. in vita

Præsumptioni quomodo obviandum

*Fiducia in
Deo firmata*

ac Misericordia spem reponamus.

Vix alia à tentatione, seu tribulatione cuiuspiam vindicati causa, in divino codice adducitur; quam quod in Misericordia Domini anchoram suam firmaverit. *Quoniam* inquit per Psaltem, *in me speravit, liberabo eum.* Et per Danielelem: *Non est confusio confidentibus in te.* Idem corroborat sapiens, contestando, neminem in Deum sperasse, & ab eo desertum esse.

*Psal 90. 14. I-
tem 17. 31.
Dan. 3. 40.*

VIII. Neque ex adversum ulla res Deum magis exasperat, quam si de ipsius Bonitate, ac Misericordia ambigamus aut quod deterius diffidamus.

*Desperatio
Deo exosa
Blossiamon.
spir. c. 1.*

Compertum est illud, quod Blossius refert sanctissimæ Virgini senensi revelatum esse, peccatores qui in mortis articulo desperant de misericordia mea, multo gravius me offendunt, & magis displicent hoc uno peccato; quam omnibus aliis iniquitatibus, quas unquam commiserunt. Qui enim desperat contemnit aperte misericordiam meam, & perversè existimat iniquitatem suam majorem esse, quam sit eadem Misericordia ac Bonitas mea. Unde detendus ejusmodi peccato, non dolet de offensa in me admitta, sed dolet de irremediabili suo damno. Qui si in veritate dolet, quod me offendisset, atque contempisset, & in misericordia mea fideliter speraret, ipse eam certissimè inveniret. Quoniam in infinitum est major est ipsa misericordia mea; quam sint omnia peccata, quæ unquam fue-

runt commissa, vel quæ committi possunt ab aliqua creatura.

Itaque quicumque hac via infestantur, alte præcordiis suis divinæ Bonitatis immensitatem imprimant, intuitu cuius peccata quævis enormia telæ aranearum sunt, quæ flante vento rumpuntur, & annihilantur. Nam ut ut magna sunt, numerari, ac definire queunt; at vero miserationes Dei immensæ sunt, nec numero, nec magnitudine, nec tempore circumscriptæ. Omnia enim tempore vitæ nostræ, & maxime illo ultimo momento parata est ad pœnitentiam nostram recipiendâ gratiamque suam, imò & gloriam celestem elargiendam.

Id piissimè, ac misericordissimè Dominus ore Ezechielis Prophetæ abunde testatû fecit, cum diceret: *In quacunque die (etiam ultima vitæ) conversus fuerit impius ab impietate sua, impietas non nocet ei, sed vita vivet, & non morietur.* Nullum diem, aut peccatum excipit, qui omni tempore reducem præstolatur, & quodvis peccatum pœnitenti condonare est paratus.

*Ezech. 33. 41.
Et 38. 22.*

IX. Versatissima in hoc genere pugnandi cum Lemuribus Avernibus inventa est Catharina Senensis, in tantum, ut ipsimet omnem sibi ab ea artem eludi quæsti sint. Quippe cum eam ad pusillanimitatem, & anxietatem nimiam impellere niterentur, persuadere illi volentes, totam vitam illius fuisse meram illusionem, nec ullam veram, germanamve ab ea exercitam unquam esse virtutem. Ipsa illico mentè elibrabat ad divinam misericordiam,

*Catharina
sen. vitæ in
tent. In
dialog. su-
ss. c. 67.*

tantò

tanto insignius in ea confidendo, quanto minus de se præsumere poterat; ideoque replicabat: Confiteor Creatori meo, omnem vitam meam meras fuisse tenebras; sed ipsa intra vulnera JESU Christi crucifixi me abscondam, illius sanguine me ablutam, deterfisque iniquitatibus meis, gaudebo in Domino Creatore meo: *Lavabit me, & super nivem dealbabor.*

Impellenti vero per contrarium omnino astum ad præsumptionem, suggerentique jam perestum esse, ac Deo gratam, mitteret jam pœnitentias, & graves corporis afflictiones, reponebat: Heu miseræ mihi! Ipse Præcursor domini Joannes nunquam peccavit, & in ipso Matris utero fuit sanctificatus est; non ideo tamen quicquam de rigore pœnitentiæ usque ad finem vitæ remisit. Ego vero tot coinquinata sceleribus, nec unquam pro merito ea lachrymis expiando, defendo, aut agnoscendo mihi indulgeam, & cuticulæ meæ lenocinabor? Per amorem tuum mi Jesu, & per salutem meam non faciam hoc. Ita illa. Quid ad hæc Sathanas? Impar ferendo tantæ ipsius demissionis, ac fiduciæ, indignabundus coram eam exclamare est coactus; Maledicta sis, ut & ille, qui hæc docuit; nescio enim; quæ post hæc parte te aggrediat. Si enim hinc te pusillanimitate dejicio; illinc ad misericordiam Dei te sustollis; si ex adversum laudibus, ac præconiis te palpo, tu per humilitatem usque ad abyssum te dimittis; quin & in ipso inferno me persequeris & crucias. Ideirco eam subinde quietem sinebat, necum majore sui con-

fusione campo cedere cogeretur.

Hoc itaque scutum alterum est, ad retundenda hostis versutissimi stragemata, Murem circumferre.

§ III.

*Clipeus Orationibus in
sultibus Orci opponendus.*

X, Concludo cum eodem Tauricano Internuntio tertium, nisi in aliis tentationibus contra Charitatem, aliasque virtutes, avium instar evolveritis, jaculis Sathanæ confixi cadetis. Id est nisi per orationem ad Deum vos receperitis in armis, & illæsi in tentationibus vix evadetis. Medium hoc generale est, & quæ à SS. Patribus, qua ab ipso Redemptore nostro commendatum, *Vigilate, inquit, & orate, ne intretis in tentationem.* Intret oratio vestra ad Deum, ne vos in tentationem intretis, & proluatis. Hoc idem scutum commendavit nobis, eum orationi suæ inserere voluit illa verba: *Et ne nos inducas in tentationem.* Id est; rogamus te Domine, ne nos sinas succumbere a tentatione, qua infestamur, seu in peccatum præcipitari, sed ut des cum tentatione proventum. Certet sanè nobiscum Orcus, dummodo non vincat, aut vulneret; apter laqueos, dummodo non inducat; infestet toto agmine, dummodo virtus tua in nobis triumphet. *Et ne nos inducas in tentationem.* Volucres, quum alarum subsidio in sublime feruntur, turissimæ sūt nec ul-

*Oratio in
tentationibus
scutum*

*Matth. 26.
v. 41.*

R lis la

lislaqueis obnoxia, & fidelis anima urgente mundo; & insectante Orco sialis orationis sese ad sidera attollat; ibique Deum speculatorem, & adiutorem contempletur, ridet technas Sathanæ, ac universas illius explodit officinas.

Prov. 11.2.

XI. Innuisse id mihi persuadeo Salomonem, quando ait: *Frustra jacitur rete, ante oculos pennatorum. In quem locum Glossa Interlinearis: Laqueum in terra facile evadit, qui oculos habet in caelis.* At paradoxum videri quipiam posset, ut quis averso quasi à laqueo vultu eisdem evitet. Etenim laqueos fugere aut cavere conantibus, oculi in terram defigendi sunt, in qua calles dispositi, non in caelum, ne fortè tanquam Thales Milesius oculis astra inambulantes, in foveam ac laqueum incidamus. Quid ergo loquitur Glossa: *Laqueum in terra facile evadit, qui oculos habet in caelis?* Nempe non de laqueis visibilibus, sed de invisibilibus fatur; Hos quisquis sapienter devitare cupit, in caelum oculos attollat necesse est; unde & lux ad eos dignoscendos, & auxilium ad irritandos sperandum, ac sumendum est. Unde Psalter coronatus; *Oculi mei semper ad Dominum, quoniam ipse evellet de laqueo pedes meos.* Nisi enim ipsemet fraudes, & fallacias Sathanæ detexerit, nisi vires subministraverit; nisi gratiâ suâ prævens adfuerit conclamatum de te erit.

XII. Adumbratum hunc modum configendi reos, in Jacobo Patriarcha, congressuro cum fratre suo Esau, in necem ipsius, ob ablata sibi ab eo primogenita, excubante,

Quemadmodum enim prior appositione figuram refert justorum; ita Esau ipsius Orci insequentis. Quid verò ille fecit? Ubi inaudijt Esau copiosâ hastatorum cohorte contra se procedere, seque multò inferiorem ad conflegendum cum ipso æquo Marte cerneret; secessit in solitarii locum, genua flexit, oculis in æthera defixis supplicat exoravit: *Deus Patris mei Abraham erue me de manu fratris mei Esau, quia valde eum timeo.* Domine Deus meus agnosco enerve robur meum; prospicio leoninum animum fratris mei, nisi tu opem tuleris, cecidi. Succurre, protege, defende me in hoc articulo. Hoc egit oratione tam fervente, ut effusus in lachrymas totam in ea noctem transegerit, & cum deo luctatus fuisset, ac prævaluisse dictus fuerit: *Et invaluit ad Angelum, & confortatus est, flevit, & rogavit eum.* Invaluit non brachiorum robore, non lacertorum vi, sed lachrymis, & gemitibus, & in tantum roboratus; ut ultrò fratri obviam processerit, & ab illo citra illius capilli detrimentum fraternè acceptus sit.

Eheu quanto odio hominem prosequitur Zabulon, quantâ debacchatur rabie ob primogenita eidem regni caelestis ab eo sibi erepta, quâ tæve obviam procedit furiam. Quid agimus? Confidite, cadet & ipse, si flagrantibus vocibus Deum Protectorem invocaverimus.

XIII. Adumbratum id ipsum in famosissima illa Hervina Judith, quæ tamen fragilis sexûs, ac complexionis esset, prævaluit contra Holophernem & acies regis Assyriorum. At quo stratagemate?

Oratio pro
sternit ho
stiles acies

Gen. 32.21.

Os. 12.4.

quo

quo astu? quibus armis? Vocavit ad se Presbyteros, intimavitque eis consilium dicens: *Nihil aliud fiat nisi oratio ad Dominum Deum nostrum.* Et ipsa perinde ac armis se loricaturâ oratorium ingressa est, (id enim armamentarium muniendis Dei militibus convenientissimum) & induens se cilicio posuit cinerem super caput suum, & prosteruens se Domino, clamavit ad Dominum. Hoc munita præsidio prodit in campum, ut tam de Duce Holopherne, quâ exercitu ejus gloriosissimam retulit victoriam. Ad eundem modum si nos contra Tœnarium armati Holophernem procefferimus; Dei freti auxilio, ac præsidio, & ipsam triumphabimus.

XIV. Ergo si vita nostra militia est super terram, si densatis agminibus nos imperant adversarii nostri; si instet conflictus; ne incautos opprimat; dum tempus est, accingamus nos ad prælium; & panopliam spiritualem accurremus, si enim nemo tam incautus, ac improvidus est, impendente corporali discrimine, aut certamine, qui de optimo armorum genere sibi non prospiciat, qui militem non conscribat, non lustret, non computet, an cum decem millib⁹ possit occurrere ei, qui cū viginti millibus venit ad se; tantò impensius id in spirituali pugna accurandum est, quanto est gravius animæ, quam corporis periculum. Si in præsentem Principes Christiani extrema quæque movent adversus Ottomannicam Portam, pro regnorum suorum defensione, idque piè, ac sanctè; quanto id æquius à

nobis præstandum est, ubi agitur de cœlestis patriæ amissione, Si quisque pro aris, & vocis viriliter decertat, an non gloriosius pro cælo & Deo animosè resistere, insultantem hostem contere, triumphantem cum divinæ Gratiæ suppetiis ac supplementis in captivitatem ducere conandum est?

XV. Hoc est, quod nervose, in Epistola sua ad Ephesios Doctor Gētū inculcat ita scribēs: *De cætero fratres confortamini in Domino, & in potentia virtutis ejus. Induite vos armaturâ Dei, ut possitis stare adversus insidias diaboli.* Assumite animos, & roboramini in Domino, id est in fide, spe, gratia Christi JESU. *Causam subdit: Quoniam non est nobis colluctatio adversus carnem, & sanguinem; sed adversus principes & potestates, adversus mundi rectores tenebrarum harum.* Induite panopliam fortem, & validam, siquidem hic hostis vester non est corporeus, carneus, visibilis, invalidus; sed est incorporeus, subtilissimus, fortissimus, verutissimus. Nam & natura spiritus est, & specie invisibilis, & indole nequissimus, ac malitiosissimus, potestate Dominus, Arte & Marte inclitus. Induite, & configite fortiter, quia nemo coronatur, nisi qui legitime certaverit. Ille sedem hostis sui in cœlis obtinebit, qui eundem in terra strenue profligaverit. Ille cum Christo duce triumphabit, qui eodem palmas victoriæ demessuerit.

Fiat auxilio tuo Christe
JESU. Amen.

**